

Van Vrogger

Een gezamenlijke uitgave van oudheidkundige stichting De Spiker en stichting Dorpsportaal Schoonebeek

Redactie

Chris Butterhoff
Henry Eisen
Kees Veenstra

CONTACT REDACTIE

historie@dorpsportalschoonebeek.nl

Een duik in de historie van Schoonebeek**Versijning**

Deze uitgave versijnt een keer per kwartaal als bijlage van De Jaknikker en wordt gratis huis aan huis bezorgd

Vormgeving

Johan Nauta BNO
Drukwerk
Printjob, Hoogeveen
Voorjaarseditie
maart 2023

Voorjaarseditie

Van Vrogger

Spikerneis

Veel te doen in 2023

Expositie 'Van Gogh in Schoonebeek'

Voor de bijzondere expositie 'Van Gogh in Schoonebeek' verwijzen we u graag naar de Jaknikker. Daarin leest u er alles over. Gemakshalve hier de poster. Verder zijn we druk bezig met '80 jaar oliewinning, een wereld van verschil'. Daarover een volgende keer meer. Net als over het zandstrooien en een mogelijke toertocht met trekkers.

Vernieuwde website

We zijn druk bezig om onze website op te frissen en gebruikersvriendelijker te maken. We hadden gehoopt de vernieuwde website begin maart al in de lucht te hebben, maar dat lukt helaas niet. Hopelijk is de site klaar als u dit leest. Neem maar eens een kijkje op: www.zandstrooiiboerderij.nl/de-spiker

Wie helpt er mee?

Een van de belangrijkste functies van De Spiker is het archiveren van foto's en ander historisch materiaal, zowel fysiek als digitaal (scannen dus). Dat is het werk van Chris Butterhoff, Dinie Nakken, Jos Bos, Thijs Hindriks en Herman van Scheepen. Elke woensdag van 9.00 tot 12.00 uur werken zij met veel plezier aan deze taak. De plaats van handeling is MFC 't Aole Gemeentehoes. Daarnaast werken zij uiteraard aan het samenstellen en opzetten van exposities.

Belangstelling?

Het team wil er heel graag een aantal nieuwe mensen bij hebben. Er is veel leuk werk te verrichten. Hebt u/heb jij hier belangstelling voor? Kom dan gewoon eens een keer kijken op woensdagochtend. Van harte welkom! Wat ook kan is even bellen met Chris: 0524-532640.

We zijn weer open!

Bezoekadres en openingstijden

Zandstrooiiboerderij Zwaantje Hans-Stokman's Hof
Burgemeester Osselaan 5,
7761 BS Schoonebeek

Telefoon 0524 53 17 02

Open van april t/m september: dinsdag t/m zaterdag van 13:00 uur - 17:00 uur Entree € 3,00 per persoon. Exposities zijn gratis te bezoeken. Groepen het hele jaar op afspraak.

Ontvangst- en vergaderruimte

De Waag'schuur is tevens geschikt als inspirerende ontvangst- en vergaderruimte.

Zandstrooien, een uniek en eeuwenoud gebruik

Een bezoek aan de Zandstrooiiboerderij kan natuurlijk niet zonder een demonstratie van Roelie Seinen. Heel interessant, voor jong en oud!

Werken aan de weg

Tekst: Kees Veenstra
Foto's: Hierkomijweg.nl/Bert Finke
en oud-schoonebeek.nl

✎ In Van Vroger nummer 5 (september 2022) hebben we geschreven over de ontwikkeling van het wegennet in en rond Schoonebeek. Destijds hebben we al een vervolg aangekondigd, bij deze. Nu als een artikel over de betekenis van straatnamen in Schoonebeek.

Geen straatnamen

Tot kort na de Tweede Wereldoorlog kende de gemeente Schoonebeek geen straatnamen. De gemeente was ingedeeld in een viertal wijken, waarbij de huizen een opvolgend huisnummer hadden voorafgegaan door de wijkletter:

- A (Oud- Schoonebeek),
- B (Oud-Schoonebeekerveld),
- C (Nieuw-Schoonebeek) en
- D (Nieuw-Schoonebeekerveld).

Op 15 november 1948 schrijft het college van B&W: 'Het wordt reeds lang als een leemte gevoeld dat de verschillende wegen in deze gemeente geen benaming hebben. Wij hebben ons hierbij zoveel mogelijk aan bestaande, historisch gegroeide, namen gehouden'. Daarna wordt er een voorstel gedaan voor namen van de wegen in de gemeente Schoonebeek. Deze zijn hieronder verwerkt bij iedere straatnaam. De NAM stuurt in maart 1949 een brief aan het gemeentebestuur van Schoonebeek, met het voorstel om een aantal door hen aangelegde wegen een naam te geven. Daar is destijds gehoor aan gegeven. Op 6 december 1949 geeft het college te kennen dat alle wegen in de gemeente Schoonebeek van een straatnaam zijn voorzien. (bron: Archief gemeentesecretarie Schoonebeek, dossier 2.07.155.2, dossiernr. 1877 en 1878, Gemeentearchief Emmen)

Een eerste selectie van straten Albstraat

Deze verbindingsweg tussen het Midden-dorp/de Norbruislaan en de Beekweg is vernoemd naar het geologisch tijdperk Alb; dit kennen we niet meer in Nederland,

Albstraat gezien vanaf de Hankenhofweg, omstreeks 1960

Zicht op het westelijke deel van het Spanjaardspad

De Westerlanden ver voordat De Anloop daar kwam te staan

Kooikerlaan kort na de aanleg in de jaren zestig van de vorige eeuw

maar komt nog wel voor in Schwäbisch en Frankisch Alb, beide geologische voortzettingen in het Jura-plateau.

Westerlanden

'Westerlanden' is een toponiem of veldnaam, vernoemd naar de groenlanden langs de Wester- of Bargerbeek. De Bargerbeek liep vanuit het veen richting Erica naar het Schoonebeker Diep. Een deel ervan is nog zichtbaar. Enerzijds is het onderdeel van de waterpartijen achter de Beeklanden en Sandberglanden, anderzijds is de Bargerbeek nog te vinden als sloot die in het verlengde van de Gedempte Bargerbeek vanuit de Gasthuislanden door de weilanden nog steeds richting Schoonebeker Diep loopt.

Spanjaardspad

Vernoemd naar de weg waarover de zomer van 1593 (tijdens de Tachtigjarige oorlog) de Spaanse ruiters van Francisco Verdugo, stadhouder van Drenthe 1581-1594, onder leiding van Alonso Mendo vanuit Twente via Emlichheim over de oude weg van Schoonebeek, langs Pad- en Vlieghuis naar Zuidlaren trok. De straat ligt nog redelijk in de buurt van het oorspronkelijke tracé van de Spanjaarden, een weg door het moeras.

Flintenpad

Deze straat is vernoemd naar de flinten, grote stenen die dienden als afbakening van de eendenkooi waarnaar de Kooikerlaan is vernoemd; binnen het afgebakende gebied mocht niemand anders dan de kooiker komen en langs de grensstenen vormde zich

een pad dat de naam Flintenpad kreeg. Zie ook hieronder bij Kooikerlaan.

Kooikerlaan

Deze straat vernoemd naar de houder van een eendenkooi, verwijzend naar een niet bewezen bestaan van een eendenkooi die de pastoor van Schoonebeek in 1300 zou hebben bezeten.

In de gemeenteraadsvergadering van 21 november 1963 werd een notitie van het college van B&W van 11 november 1963 besproken: 'Het feit dat in het gebied oostelijk van de Kerkhoflaan een 2-tal eendenkooien heeft gestaan lijkt ons een verantwoord gegeven om er de naamgeving op te baseren'. Eén van de kooien stond ongeveer op de plaats waar nu het kerkhof is en de andere stond ongeveer op de plaats die aangeduid kan worden als de appelhof van de heer Ten Brinke, zuidelijk van de r.k. kerk. Ten zuiden en ten oosten van deze eendenkooien hebben in het terrein flinten of keien gestaan, die, naar wordt aangenomen, daar geplaatst zijn om aan te geven dat deze keiengrens niet overschreden mocht worden om de eenden niet te verstoren.

Dit artikel is een enigszins bewerkt uittreksel van een uitgebreid verhaal van Bert Finke. Het hele verhaal is te vinden op de website hierkomijweg.nl. Zoek op 'straatnamen' en kies daarna voor de plaats Schoonebeek. 'Werken aan de weg' wordt vervolgd.

De boring op de plaats waar nu het rijksmonument 'jaknikker' staat. Deze foto is op 9 maart 1949 gemaakt.

I Tekst: Ruud Pat

I Foto's: Archief De Spiker, Jan de Jonge

'Hebt u even een mo(nu)mentje?'

Toen winkelcentrum De Pallert er nog niet was. De schuur van boer Schutten staat er nog en op de achtergrond zien we de woningen aan de Westerlanden. Dit zal ergens in de jaren '60 zijn geweest.

Een moderne foto van de jaknikker. Bezoekers van onze website zullen dit beeld herkennen als één van de foto's op de homepage.

Winkelcentrum De Pallert in de beginfase. De jaknikker is nog steeds in productie.

In 'Hebt u even een mo(nu)mentje' komt dit keer een rijksmonument aan bod dat door velen niet als een rijksmonument wordt gezien. Voor de één niet vanwege de vorm, voor de ander omdat men nog mee heeft gemaakt dat dit rijksmonument is gerealiseerd. We hebben het hier over de jaknikker in het centrum. Het jongste rijksmonument van het dorp, gebouwd in circa 1950 en thans op een markante plaats pal in het centrum van Schoonebeek.

Voor toeristen zeer waarschijnlijk één van de meest gefotografeerde bouwwerken van Schoonebeek. Voor de inwoners van het dorp een vanzelfsprekendheid, zoals de NAM al vele decennia met deze regio is verweven. Op www.rijksmonumenten.nl wordt de jaknikker uiteraard ook benoemd en hier staat te lezen dat deze onder andere een rijksmonument is geworden vanwege de zeldzaamheid, het algemeen belang en dat het een nationaal icoon van de vooruitgang betreft. Voor die tijd een revolutionaire fase voor de ontwikkeling van het dorp en het gehele wingebied.

Anno 2023 staan ons weer grote ontwikkelingen te wachten vanwege de energietransitie. Fossiele brandstoffen

worden uitgefaseerd en de groene economie wint hand over hand terrein of...

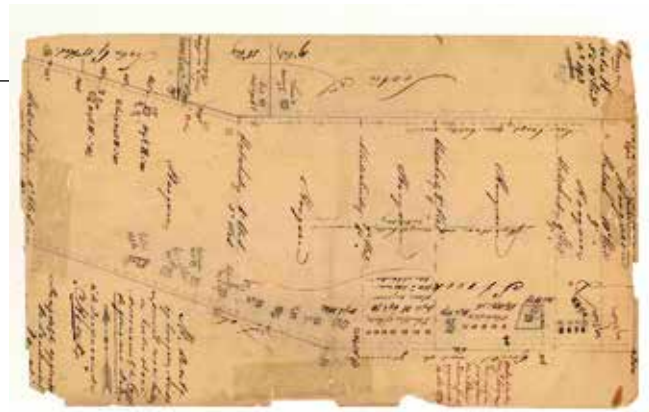
In Schoonebeek is echter niets minder waar. Wel dat hier grote ontwikkelingen op stapel staan, maar dan nog volop gebaseerd op fossiele brandstoffen. In dit geval de stroperige olie die hier gewonnen moet worden waarbij dagelijks miljoenen liters verontreinigd water de Schoonebeker grond in gepompt gaat worden. Een ontwikkeling die de geboekte vooruitgang voor deze regio wel eens serieus in gevaar kan gaan brengen.

Meerdere bezorgde inwoners en instanties hebben, bij een recente gemeentelijke commissievergadering, ingesproken en hun zorgen geuit. Zorgen die variëren van onder andere aantasting van de leefomgeving, bodemdaling, trillingen c.q. aardbevingen en mogelijke schade aan gebouwen. Wat zou het eeuwig zonde zijn als Schoonebeek met zijn rijke (bouwkundige) historie aan het kortste eind zou trekken en het winnen boven het wonen wordt gesteld. Spannende processen waar veel op het spel staat en waar hoog spel wordt gespeeld. Jaknikkers hebben we in deze regio genoeg gezien. Misschien wordt het na tachtig jaar eens tijd om ons af te vragen of we niet genoeg ja hebben geknikt?

Onder: Het jongste rijksmonument van het dorp en thans op een markante plaats pal in het winkelcentrum van Schoonebeek.

Het schilderij 'Landschap in de schemering'. Inmiddels weten we dat het gaat om het Schoonebeekerveen bij ochtendgloren en opkomende zon. Bron: Drents Museum

Kadastrale kaart met aan de onderkant 'De Streek' en bovenaan de Noordersloot

Vincent van Gogh en Schoonebeek

Tekst en foto's: Bert Finke

Begin oktober 1883 kwam Vincent van Gogh met de trek-schuit van Hoozeveen naar Zuidoost-Drenthe. Hij stapte af in Nieuw-Amsterdam/Veenoord en nam zijn intrek in het logement van Hindrik Scholte, het huidige Van Gogh Huis in Veenoord. Van hieruit bezocht hij de omgeving en maakte diverse werken. Minder bekend is dat hij twee olieverfschilderijen maakte die te maken hebben met Schoonebeek.

Nicolaaskerk en Bonifaciuskerk

Vincent schreef aan zijn broer Theo in Parijs: 'Nu ik in deze plaats een dag of wat heb rondgelopen schrijf ik U nog weder eens [...] Daarachter een kanaal en stapels turf, veranderende van grootte naar gelang van 't plan waar ze zich bevonden – wijd weg een silhouetje van een reitje keeten en een kerktorentje.'

Schreef hij over het Nicolaaskerkje van Schoonebeek? Het zou kunnen, want in oktober 1883 schilderde hij het kerkje, met links de toren van de Bonifaciuskerk in Nieuw-Schoonebeek. Jarenlang was niet bekend om welke kerkjes het ging. Het schilderij kreeg de naam 'Landschap in de schemering'. Inmiddels weten we dat het gaat om het Schoonebeekerveen bij ochtendgloren en opkomende zon. Van Gogh moet aan het begin van het Dommerskanaal hebben gezeten wil hij beide kerkjes hebben gezien. Het gebied tussen het kanaal en Schoonebeek was een kale grasvlakte zonder huizen of bomen. Vincent had vrij zicht, zoals we dat nu niet meer kennen. De witte streep die net onder de kerkjes doorloopt was de ochtendnevel boven de Bargerbeek.

Bezoek aan Weiteveen

Het lijkt erop dat Van Gogh een bezoek had willen brengen aan Weiteveen. Op 3 oktober 1883 schreef hij aan broer Theo: 'en nu is bovendien hier nog een streek waar groote, zeer oude plaggen keeten zijn waar niet eens een middenschot is tusschen de stal en het woonvertrek. Die buurt te bezoeken is mijn plan voor deze eerste dagen.'

Van Gogh schreef over plaggenketen, maar een veenkeet is niet een gebouw met een stal en woonvertrek. En het lijkt ook niet op een veenarbeidershuisje. Het duidt eerder op een boerderijtje van landbouwers die boekweit op het bovenveen verbouwden. Voor die boerderijtjes zou Van Gogh naar het oosten moeten gaan. Het zou kunnen gaan om huisjes in de buurtschap 'De Beek', die vanaf 1853 waren gebouwd ter hoogte van de huidige Warmoesweg in het kassengebied van Erica. Daar stonden maar een paar woningen en geen grote plaggenketen.

'De Streek'

Meer voor de hand ligt de buurtschap 'De Streek', het huidige Weiteveen. Een lijn van huisjes en keten stond vanaf het SmalSpoormuseum aan de noordkant van het huidige Dommerskanaal tot aan de Duitse grens. Daar is nu niets meer van te vinden. Alles is afgebroken. Uit een gezondheidsonderzoek van 1907 weten we welke woningen er stonden. Tientallen gebouwtjes met muren van hout, zoden, leem en soms steen. Een dak van stro en allemaal met slechts één vertrek, zoals Vincent schreef.

Boerderijtje van Geert Welink

Maar Van Gogh is zover nooit gekomen. Hij bleef hangen bij het eerste huisje van 'De Streek' dat stond op een stuk bouwgrond aan het oosteinde van de Berkenlaan. Aan de noordkant van de Zuidersloot liep een zandpad helemaal door tot aan de Duitse grens. Vrijwel aan het begin van dit zandpad stond het veenboerderijtje waarin rietdekker Geert Welink woonde.

In rood het huisje van Geert Welink op de huidige kaart, gelegen tussen de Griensdijk en de Berkenlaan

Boven:
Briefschets die Vincent van Gogh
omstreeks 15 oktober 1883
maakte voor zijn broer Theo

Onder:
Olieverfschilderij dat Vincent in
oktober 1883 maakte van het
boerderijtje van Geert Welink
in het Amsterdamscheveld

*“Die buurt te
bezoeken is mijn
plan voor deze
eerste dagen”*

De vorm van het huisje met een zijingang in combinatie met een stukje bouwland en het zandpad op de voorgrond – dat gezien de lichtinval op het zuiden lag – was de basis voor het lokaliseren van de plek waar Vincent schilderde. Eind maart 2023 is hier een informatiepaneel geplaatst. Van Gogh schilderde het boerderijtje en schreef aan zijn broer Theo: ‘Ik zal U even die landschappen op krabbelen die ik op ’t ezel heb. [...] Mijn studie is mij nog niet rijp genoeg maar het effect greep mij aan en was wel qua licht & bruin zoo als ik het U hier teken. Het onderste is, met een teer groen korenveldje op den voorgrond & verwelkte grassen achter ’t huisje & hoopen turf, weer een doorkijkje op de heide en de lucht heel licht.’

Broer Theo was niet onder de indruk en Vincent reageerde geïrriteerd in een brief van 2 maart 1884: ‘Ja – wat moet ik er van denken, van wat ge zegt van mijn werk. b.v. ik zal nu eens komen juist op de studies uit Drenthe – daar zijn er bij die zeer oppervlakkig zijn, dat zeide ik ook zelf – maar wat krijg ik op mijn boterham voor die welke stil en bedaard eenvoudig buiten zijn geschilderd, trachtende niets te zeggen er in dan wat ik zag. ik krijg er voor: preoccupeert Michel u niet te veel?– (ik

heb ’t hier over die studie van het hutje in ’t donker en over de grootste der plaggenkeeten, n.l. die met het groene veldje op den voorgrond.)’ Groot voorbeeld van Vincent was de Franse schilder Georges Michel (1763-1843). Theo vond blijkbaar dat Vincent Michel imiteerde.

Het boerderijtje stond niet Schoonebeek, maar net aan de noordkant van de Zuider-sloot in het Amsterdamscheveld. Het werd bewoond door het gezin van rietdekker Geert Welink. Rechts naast het huisje zien we vermoedelijk geen hoop turf, maar een berg stro of riet afgedekt met een zeil. Linksonder zien we een veldje met groene winterrogge. Geert Welink (1826-1905) kwam uit Groot-Ringe en trouwde in 1864 met Zwaantje Weerts (1836-1878). Zij werd in Schoonebeek geboren als dochter van klompenmaker Evert Weerts en Geesje Snijders. Het jonge echtpaar bleef eerst wonen bij de ouders van Zwaantje. Eind mei 1865 werden hier hun tweelingen Evert en Jantien geboren. In mei 1867 vertrok het gezin naar het Amsterdamscheveld en ging wonen in het boerderijtje van de Drentsche Landontginning Maatschappij. Zo werd Schoonebeek voor eeuwig vastgelegd door Vincent van Gogh.

‘Een wereld van verschil....’

Tekst: Kees Veenstra
Foto's: Archief De Spiker

‘Een wereld van verschil....’
Dat is de ondertitel van het project met de voorlopige naam ‘80 jaar oliewinning’ dat De Spiker, Schoonebeek in Actie en de Loopgroep Schoonebeek opgepakt hebben. Die ondertitel is in feite daar waar het in dit project om draait: de enorme verandering die Schoonebeek heeft ondergaan vanaf 1945 tot aan nu. Waarbij we hebben gekozen voor het echte beginpunt als aanleiding voor dit project: 12 september 1943, de dag dat de eerste boorbeitel in Schoonebeek de grond in ging. Het zou Schoonebeek voorgoed veranderen.

Van een geïsoleerd liggend en armoedig boerendorp naar een welvarend dorp op het Drentse platteland. Daarover viel al eens te lezen in het magazine ‘Schoonebeek vertelt’ dat ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding in 2020 verscheen. Hier het eerste deel van dat artikel, volgende keer volgt deel twee. Die ‘wereld van verschil’ valt hierin te lezen en dat is ook wat we graag willen laten zien in ons project. Wat steken we hier van op? Wat zijn de zaken die we moeten koesteren in het kader van de leefbaarheid, die zo groot is in ons dorp. In de wetenschap dat de wereld constant aan verandering onderhevig is en zich ontwikkelt. Dat zien we op dit moment in Schoonebeek in het bijzonder met betrekking tot de plannen van de NAM en dat vraagt alle aandacht. Van iedereen, ongeacht hoe u/jij er over denkt! Ook in ons project wordt vanzelfsprekend aandacht besteed aan deze ontwikkeling.

Een ander dorp

Het is bijna niet meer voor te stellen hoe Schoonebeek er in 1945 uitzag. Aan de ene kant een dorp met grote Saksische boerderijen, gebouwd op de zandrug waarop het Westersebos (Westeinde), het Middendorp en het Oostersebos (Oosteinde) zijn ontstaan. Met daar tussenin het Kerkeind. Ook was er een weg naar Nieuw Schoonebeek en Coevorden. De weg naar Nieuw Schoonebeek was in de winter vaak onbegaanbaar vanwege de overstromingen van het Schoonebeker Diep (‘De Stroom’).

Een eeuwenoud dorp ook, geïsoleerd liggend in de zuidoosthoek van Drenthe. In het zuiden en in het oosten grenzend aan Duitsland. En hoewel er lang sprake is geweest van een gebied zonder ‘echte’ grenzen, was er vanaf 1824 sprake van duidelijke landsgrenzen en lag Schoonebeek dus nog meer in een uithoek van Nederland. Althans voor buitenstaanders. Aan de noordkant, richting Nieuw Amsterdam en Erica, lag er weliswaar een klinkerweg, maar grote gebieden ten noorden en noordoosten van Schoonebeek bestonden uit veen en woeste gronden.

Dit alles bracht met zich mee dat je niet door Schoonebeek kwam op weg ergens heen, maar er alleen maar kwam als je er iets te zoeken had. En veel was er niet te zoeken. In een radiotoespraak in 1946 vertelt de bekende Schoonebeker E. Karst jr. iets over de komst van de NAM en zijn zorgen daarover. Hij zegt onder andere: “Schoonebeek, voorheen wel genoemd, het openluchtmuseum van Drenthe (..)”. En dat was het in feite ook. Sterker nog: Schoonebeek had een geduchte concurrent van Orvelte kunnen worden! Maar dat is niet gebeurd. De NAM kwam en alles werd radicaal anders.

Behoeftig en noodlijdend

Naast het beeld van een min of meer idyllisch dorp (zo kijken we er misschien nu naar) schetst De Jong in zijn boek ‘Schoonebeek, olierijk in zuidoost-drenthe’

Links: De Hoofdstraat voor de oorlog met links de kruidenier (nu Kegelhuis Dorgelo) en daarna de directeurswoning van de oude zuivelfabriek.

Onder: De Mente in aanbouw

Schoonebeek had een geduchte concurrent van Orvelte kunnen worden! Maar dat is niet gebeurd.

een beeld van, wat hij noemt, 'een dorp dat als een behoeftige en noodlijdende gemeente de Tweede Wereldoorlog in was gegaan'. Hij spreekt van 'grote vraagstukken voor een kleine gemeente' zoals deze in 1945 op het bord van de gemeente liggen en doelt daarmee onder meer op het volgende:

• Huisvesting

Van de totaal 798 woningen die in 1940 in (de gemeente, red.) Schoonebeek stonden werden er 118 zo slecht bevonden, dat ze binnen vijf jaar opgeruimd hadden moeten worden. Buiten deze 118 krotten verkeerden talloze woningen in een deplorabele toestand. De snel stijgende vraag naar woningen, zowel als gevolg van een snelle natuurlijke bevolkingsaanwas als van de migratie van 'oliemensen' in Schoonebeek, veroorzaakte daarom een groot woningtekort.

• Wegen

Schoonebeek was na de oorlog nog steeds een geïsoleerde gemeente. De wegen waren kenmerkend voor de wegen in een achtergebleven grensgebied: smal, vaak onverhard en daardoor onbegaanbaar. In 1937 werd er voor het eerst een klinkerstraat aangelegd door 'de bossen' (Westersebos, Middendorp, Oostersebos).

• Werkgelegenheid

Door het voorzienbare einde van de turfgraverij en de uitstroom van arbeids-

krachten uit de agrarische sector vanwege de mechanisatie en rationalisatie, dreigde, net als in de jaren twintig en dertig, een groot werkgelegenheidsprobleem.

• Basisvoorzieningen

Basisvoorzieningen ontbraken in Schoonebeek, of waren zeer gebrekkig. Eén van de belangrijkste problemen was het ontbreken van zuiver drinkwater. De gemeente was in 1945 nog verstoken van een waterleidingnet. Verder waren de medische voorzieningen zeer gebrekkig: er was één huisarts voor de hele gemeente. Datzelfde gold voor de onderwijssituatie in Schoonebeek. Het lager onderwijs, de enige vorm van onderwijs die de gemeente bezat, was gehuisvest in slechte, oude gebouwen die niet groot genoeg waren om het groeiend aantal kinderen op te vangen. Kortom, de gemeente staat voor een immense opdracht!

Na 10 jaar

Hoe anders is de situatie tien jaar later. Want in die relatief korte periode wist de gemeente Schoonebeek zich uit die 'behoefte en noodlijdende' situatie te ontworstelen. Een prestatie van formaat en - eerlijk is eerlijk - met dank aan de (komst van de) NAM. Wat was er toen dan anders? Veel! Allereerst een zeer sterk verbeterd wegennet. Er lagen direct na de oorlog grote plannen. De doorgaande weg Coevorden- Schoonebeek-Nieuw Schoonebeek, de Hoofdstraat, wilde

men reconstrueren. Evenals de weg naar Nieuw Amsterdam en de Dordseweg naar Klazienaveen.

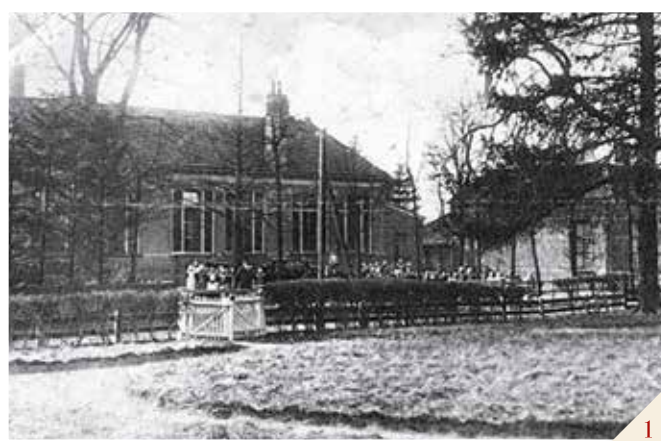
Grote plannen

Natuurlijk bracht dat enorme investeringen met zich mee en geld was nu net één van de grote problemen! Even heeft er dan ook op geleken dat de plannen moesten worden afgeblazen. Maar door de komst van de NAM, die forse bedragen aan ondernemersbelasting moesten afdragen, kreeg Schoonebeek vanaf 1951 speciale uitkeringen van het Rijk en konden de grote plannen gerealiseerd worden. Van 1950 tot 1958 is begonnen aan het verbeteren van het bestaande wegennet. In nauwe samenwerking met de NAM is het wegennet rond Schoonebeek dermate uitgebreid, dat men kon spreken van een wegeninfrastructuur die nauwelijks nog te wensen overliet. Met mooie wandel- en fietsroutes tot gevolg. Tot op de dag van vandaag profiteren we daarvan.

✱ *Wordt vervolgd*

Bronnen:

- 'Schoonebeek, olierijk in zuidoost-drenthe', H.J. de Jong
- 'Veertig jaar NAM'
- 'Schoonebeek de eeuwen door', H.D. Minderhoud
- www.allecijfers.nl/buurt/schoonebeek-emmen/

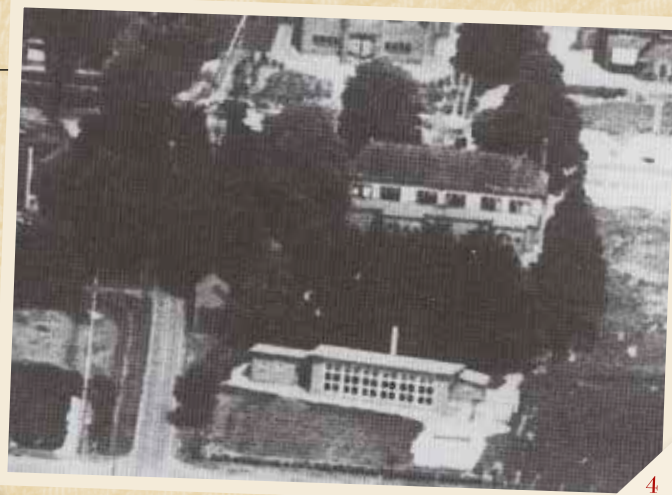
1

2

3

4

5

6

Dit keer een 'scholenspecial' in deze rubriek. U mist wellicht de MAVO, maar in eerdere uitgaves van 'Van Vrogger' hebben we al eens foto's geplaatst van het eerste (houten) gebouw van de MAVO (ULO) aan de Westerlanden, de MAVO aan De Pienhoek en de kleuterschool van de CNS in de Uithof.

1 | De voormalige Openbare School aan de Europaweg 117. Gebouwd in 1870 en afgebroken in 1966. De laatste jaren van haar bestaan heeft het gebouw nog dienst gedaan als gymnastieklokaal. Eind jaren vijftig was een nieuwe school gebouwd aan het Spanjaardspad, de huidige OBS De Iemenhof. Rechts op de foto staat de oude 'hoofdmeesterswoning' op de hoek van de Kerkhoflaan en de Europaweg.

2 | De voormalige Gereformeerde School aan de Europaweg 145. Dat is op dezelfde plek als waar nu CNS De Oliebron staat. De school is in 1901 in gebruik genomen als 'tweelokelige' school en daarna uitgebreid. In 1956 heeft ze plaats gemaakt voor de huidige school.

3 | De voormalige Rooms-Katholieke Nicolaasschool aan het Flintenpad. In 1959 werd het in gebruik genomen en 2021 afgebroken. Toen stond het al een paar jaar leeg. Nu staan er een aantal woningen.

4 | Op deze luchtfoto uit 1953 zien we de oude kleuterschool van de openbare school aan het Spanjaardspad. Ook de oude school (zie foto 1) is daar nog goed op te zien. De kleuterschool is eind jaren veertig gebouwd. Die stond op de hoek van het Spanjaardspad en de Kerkhoflaan. Daar is nu Joldersma Wonen (deels) gevestigd.

5 | Eenzelfde type school was ook de oude kleuterschool van de CNS aan De Mente. Gebouwd in 1948, in 1980 vervangen door nieuwbouw. Op die plek vinden we nu nog steeds het deel van De Oliebron waar 'de kleuters' - tegenwoordig heet dat groep 1-2 - zijn gehuisvest.

6 | Deze barak aan de Europaweg 134 (op de plek van de voormalige Rabobank) was het eerste kantoor van de NAM. Daarna heeft het nog meerdere functies gehad waaronder jeugdgebouw van de toenmalige Hervormde Kerk. Daarin was elke zondag plek voor de kinderen van de 'zondagschool'.